

POSTANOWIENIE

Dnia 24 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Romualda Spyt

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania I. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
z udziałem S. B.
o podstawę wymiaru składek S. B.,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 24 marca 2022 r.,
zażalenia odwołującej się spółki na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 14 września 2021 r., sygn. akt III AUz (...),

1. oddała zażalenie,

**2. zasądza od I. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G.
na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. kwotę
240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu zażaleniowym.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 14 września 2021 r., sygn. akt III AUz (...), Sąd Apelacyjny w (...) – w sprawie z odwołania I. Spółki z o.o. w G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G., z udziałem S. B., o podstawę wymiaru składek S. B. – odrzucił skargę kasacyjną odwołującej się spółki

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 26 stycznia 2021 r., sygn. akt III AUz (...).

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny wskazał, że odwołująca się spółka w tygodniowym terminie nie usunęła braków formalnych skargi kasacyjnej tj. nie wskazała sposobu wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia w zakresie decyzji dotyczącej S. B.. Wskazana przez spółkę w skardze kasacyjnej jako wartość przedmiotu zaskarżenia kwota 388.798 zł jest sumą należności składkowych, będącą konsekwencją weryfikacji i ustalenia przez organ rentowy w 108 indywidualnych decyzjach, podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne osób zatrudnionych u skarżącej (w tym w decyzji dotyczącej S. B.). Spółka zaskarżyła postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 26 stycznia 2021 r. wydane w sprawie, której przedmiotem sporu (wynikającym z zakwestionowanej przez Spółkę decyzji) była podstawa wymiaru składek wyłącznie na ubezpieczenia S. B. w okresie od listopada 2013 r. do listopada 2014 r., a różnica w składkach ustalona została na kwotę 630,46 zł.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że wartością przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne jest różnica pomiędzy wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego się i składką należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres - art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. W konsekwencji nie było podstaw do uznania, że spółka oznaczyła wartość przedmiotu zaskarżenia zgodnie z art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c. Brak wskazania sposobu ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia bądź ustalenie jej wyraźnie nieadekwatne do przedmiotu zaskarżenia jest równoznaczny z brakiem jej wskazania i powoduje odrzucenie skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Powyższe postanowienie Sądu Apelacyjnego odwołująca się spółka zaskarżyła zażaleniem, zarzucając naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398⁶ § 1 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c. przez odrzucenie skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie w sytuacji, gdy w treści skargi kasacyjnej płatnik oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia, zaś w treści pisma z dnia 22 lipca 2021 r. dodatkowo wskazał sposób obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, a nadto żaden przepis nie nakłada na płatnika obowiązku wskazania sposobu wyliczenia

wartości przedmiotu zaskarżenia, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego odrzucenia przez Sąd Apelacyjny w (...) skargi kasacyjnej wniesionej przez płatnika.

Żaląca się spółka wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz płatnika zwrotu kosztów niniejszego postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenie organ rentowy wniosł o oddalenie zażalenia oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz pozwanego organu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione.

Podstawą odrzucenia skargi kasacyjnej płatnika było założenie, że sprawa mieści się w kategorii spraw o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia determinuje dopuszczalność wniesienia skargi kasacyjnej. Stosownie do art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych.

Zgodnie z art. 398⁶ § 1 k.p.c. czuwanie nad tym, by w skardze kasacyjnej nie występowały braki formalne, należy w zasadzie do sądu drugiej instancji. W art. 398⁶ § 3 *in fine* k.p.c. została wprowadziona przewidziana możliwość zwrócenia skargi kasacyjnej wraz z aktami sprawy przez Sąd Najwyższy w celu usunięcia dostrzeżonych braków, lecz podejmowanie takich działań powinno mieć charakter wyjątku. Skarga kasacyjna inicjuje nowe postępowanie, w nowej (w znaczeniu procesowym) sprawie. Z tego względu wskazanie w art. 398⁴ § 3 *in principio* k.p.c., że powinna ona czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, należy rozumieć jako odesłanie m.in. do art. 126 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 126¹ § 1 k.p.c. Skarżącego wnoszącego skargę kasacyjną obciąża, zgodnie z art. 126¹ § 1 k.p.c., obowiązek wskazania wartości przedmiotu sporu. Nawet wówczas, gdy wartość ta możliwa jest do ustalenia na podstawie porównania

zakresu zaskarżenia, wniosków skargi kasacyjnej oraz orzeczenia sądu drugiej instancji, wspartych dokonaniem elementarnych działań rachunkowych, skarżącego obciąża obowiązek podania tej wartości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2021 r., I CSK 319/20, Legalis nr 2543764). Wskazana wartość przedmiotu zaskarżenia nie jest wiążąca dla sądu drugiej instancji ani dla Sądu Najwyższego. Mogą one poddać ją weryfikacji na podstawie akt sprawy z pominięciem zasad określonych w art. 25 i 26 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2022 r., I UZ 19/21, Legalis).

W sprawach o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że wartość przedmiotu zaskarżenia należy liczyć odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika. Obiektywne kryterium obliczenia wartości przedmiotów zaskarżenia w takich indywidualnych sprawach wyrażają kwoty niezrealizowanego obowiązku składkowego płatnika składek. Sprawia to, że wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne stanowi różnicę pomiędzy wysokością składek należnych a składkami opłaconymi, która wyraża się wielkością zaległych składek, nieopłaconych w całości od ustalonej podstawy ich wymiaru przez ich płatnika w okresie objętym odwołaniem (art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2013 r., II UZ 59/13, LEX nr 1391553 i przywołane w nim orzecznictwo).

W świetle art. 398⁴ § 3 k.p.c., samo wskazanie przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną stanowi spełnienie wymagania formalnego stawianego przez ten przepis, który w tym zakresie wymaga jedynie oznaczenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Na tym etapie, kontrola ogranicza się do zachowania wymagań formalnych. Sprecyzowaniu wartości przedmiotu zaskarżenia w przypadkach rodzących wątpliwości służy możliwość jej sprawdzenia przez sąd w trybie określonym w art. 25 § 1 k.p.c. W tym celu sąd może zarządzić dochodzenie, o którym stanowi ten przepis i po jego zakończeniu wydać postanowienie określające prawidłową wartość przedmiotu zaskarżenia. Ustawodawca określenie rodzaju czynności dochodzeniowych pozostawił uznaniu sądu. Dochodzenie może między innymi obejmować zwrócenie się do pełnomocnika strony o wskazanie metody, którą strona przyjęła, określając wartość

przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2020 r., II UZ 13/20, Legalis nr 2604290).

W ocenie Sądu Najwyższego, rozpoznającego obecne zażalenie, tego rodzaju wystąpienie do strony nie może jednak, jako niemające na celu uzupełnienia braku formalnego skargi, prowadzić do jej odrzucenia, jeśli strona nie zajmie stanowiska w tej kwestii albo gdy sąd uzna przedstawione wyjaśnienie za błędne lub niewystarczające. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych uprawnionym sposobem prowadzenia dochodzenia jest także zwrócenie się do organu rentowego o ustosunkowanie się do wskazanej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia. Końcowa konkluzja zaskarżonego postanowienia, iż ustalenie przez płatnika wartości przedmiotu zaskarżenia było nieadekwatne do przedmiotu zaskarżenia i jest równoznaczne z brakiem jej wskazania, powodującym odrzucenie skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c., nie była więc prawidłowa.

Zdaniem Sądu Najwyższego, w sytuacji, gdy jest oczywiste, że w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych wskazana w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia, wynikająca wprost z decyzji organu rentowego, jest niższa od limitu wynikającego z art. 398² § 1 k.p.c., Sąd drugiej instancji powinien z tej przyczyny odrzucić skargę kasacyjną jako niedopuszczalną (art. 398⁶ § 2 k.p.c.).

Stwierdzić należy, że akta organu rentowego po wniesieniu odwołania stają się częścią sprawy sądowej. Po wniesieniu odwołania organ rentowy przekazuje akta sprawy sądowi (art. 477⁹ § 2 k.p.c.); nie jest więc konieczne indywidualne ujawnianie poszczególnych dokumentów z tych akt (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2020 r., I UK 137/19). W postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym dopuszczalne jest zweryfikowanie zarzutów również w kontekście treści dokumentów znajdujących się w aktach ZUS, dołączonych do akt sprawy.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ i 477¹⁴ k.p.c.), w granicach jej treści i zakresu odwołania. Przedmiot znajdującej się w aktach ZUS dołączonych do akt sprawy decyzji ZUS nie dotyczył samego podlegania ubezpieczeniom społecznym, lecz sprowadzał się do wyjaśnienia prawidłowej podstawy wymiaru składek. Ustalenie podmiotu

zobowiązanego do odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne (płatnika składek) wykluczał możliwość zakwalifikowania sprawy jako sprawy dotyczącej podlegania ubezpieczeniom społecznym, a tym samym skarga kasacyjna była dopuszczalna w zależności od wartości przedmiotu zaskarżenia. W decyzji z dnia 19 sierpnia 2019 r. ZUS stwierdził, że na podstawie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej pracodawca powinien był powiększyć podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracownika S. B. o kwoty otrzymane przez niego z umów zlecenia w XI, XII 2013 r, VII, VIII, IX 2014 r.; odpowiednio: 451 zł, 91 zł, 63 zł, 260 zł, 744,33 zł. Ponieważ wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne stanowi różnicę pomiędzy wysokością składek należnych a składkami opłaconymi, a składki na ubezpieczenie społeczne są znacznie niższe od podstawy wymiaru tych składek, jest oczywiste, że łączna różnica w wysokości składek na ubezpieczenie społeczne, wynikająca wprost ze wskazanej decyzji ZUS, jest znacznie niższa od kwoty 10.000 zł (ZUS w odpowiedzi na odwołanie określił też różnicę w składkach na kwotę 630 zł).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że w sprawie o ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c.) określa się odrębnie względem każdego ubezpieczonego (por. postanowienia: z dnia 2 czerwca 2010 r., I UZ 107/10, LEX nr 1554382; z dnia 18 maja 2010 r., I UZ 29/10, LEX nr 1620501; z dnia 26 czerwca 2012 r., II UK 290/11, OSNP 2013 nr 13-14, poz. 161). Odwołanie płatnika od decyzji ZUS, obejmujące 108 decyzji, nie przedstawiało indywidualnej analizy co do zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w sytuacji S. B. ani podania wartości przedmiotu zaskarżenia dotyczącej wyłącznie tej osoby.

Mimo nieprecyzyjnego uzasadnienia zaskarżonego postanowienia, Sąd Apelacyjny prawidłowo uznał, że przedmiotem sporu (wynikającym z zakwestionowanej przez Spółkę decyzji) była podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia S. B. w okresie od listopada 2013 r. do listopada 2014 r., a wartością przedmiotu zaskarżenia w sprawie o wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne była różnica pomiędzy wysokością składki wskazywaną (zapłaconą) przez odwołującego się i składką

należną, ustaloną w zaskarżonej decyzji za sporny okres - art. 22 w związku z art. 398² § 1 k.p.c.

Ponieważ wartość ta okazała się w sposób oczywisty niższa niż dziesięć tysięcy złotych, zatem zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna była niedopuszczalna i na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. podlegała odrzuceniu.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy oddalił zażalenie w myśl art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie § 9 ust. 2 i § 10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (aktualnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).